

“वि.मा.प्र. प्रवर्गातील गोवारी समाजाच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी माध्यमांच्या नामांकित निवासी शाळांमध्ये प्रवेश देणे” योजनेतर्गत प्राप्त प्रस्तावांच्या छाननीसाठी स्थापित समितीची पुनर्रचना करणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन

इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०२५/प्र.क्र.३२/योजना-३

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ०४ डिसेंबर, २०२५

- संदर्भ :-**
१. इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.०९/योजना-३, दिनांक १५.१०.२०२४
  २. इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२४/प्र.क्र.०९(१)/योजना-३, दिनांक १४.०५.२०२५
  ३. आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.नानिशा-२०१८/प्र.क्र.२१/का.१२, दिनांक १८.०५.२०१८
  ४. इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, शासन निर्णय क्र.धईशा-२०२२/प्र.क्र.१३३/योजना-२, दिनांक २२.०४.२०२५
  ५. इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, शासन निर्णय क्र.संकीर्ण -२०२५/प्र.क्र.११/योजना-३, दिनांक ०८.०७.२०२५

प्रस्तावना :-

आदिवासी विकास विभागामार्फत अनूसूचित जमातींसाठी सुरु असलेल्या योजनांच्या धर्तीवर ‘विशेष मागास प्रवर्गातील “गोवारी” समाजाच्या विद्यार्थ्यांना शहरांतील इंग्रजी माध्यमांच्या नामांकित निवासी शाळांमध्ये प्रवेश देणे” या योजनेस संदर्भ क्र.२ येथील दिनांक १४.०५.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे.

सदर शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आलेल्या शाळा निवडीच्या निकषांमध्ये तसेच विद्यार्थी निवडीच्या निकषांमध्ये अतिरिक्त निकषांचा समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तसेच, सदर शासन निर्णयानुसार शाळांच्या प्राप्त प्रस्तावांची छाननी करण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तथापि, जिल्हाधिकारी यांचेकडील अतिरिक्त कामाचा ताण पाहता, तसेच जिल्हाधिकारी हे अनेक समित्यांचे प्रमुख असल्याने त्यांचेकडील कार्यबाहुल्य विचारात घेता, जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली छाननी समिती ऐवजी संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखाली छाननी समिती गठित करण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

संदर्भ क्र.३ येथील आदिवासी विभागाच्या दिनांक १८.०५.२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयाच्या धर्तीवर ‘विशेष मागास प्रवर्गातील गोवारी समाजाच्या विद्यार्थ्यांना शहरांतील इंग्रजी माध्यमांच्या नामांकित निवासी शाळांमध्ये प्रवेश देणे’ या योजनेतील ‘शहरांतील’ हा शब्द वगळण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. संदर्भ क्र.२ येथील दिनांक १४.०५.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आलेल्या शाळा निवडीच्या निकषांमध्ये तसेच विद्यार्थी निवडीच्या निकषांमध्ये खालीलप्रमाणे अतिरिक्त निकषांचा समावेश करण्यात येत आहे:-

अ. शासन निर्णय, दिनांक १४.०५.२०२५ मधील परिच्छेद ७(अ)(१) येथे नमूद शाळाविषयक निकषांव्यतिरिक्त अतिरिक्त निकष:

- १) संबंधित शाळेचा मागील ३ वर्षांचा निकाल किमान ८०% असावा, शिक्षण विभागाकडून शिक्षकांची वैयक्तिक मान्यता घ्यावी.
- २) शालेय शिक्षण विभागामार्फत राबविण्यात येत असलेल्या ‘शाळांच्या गुणवत्ता निर्देशांक (Accreditation) निश्चिती प्रयोगानुसार’ जास्तीत जास्त गुणांकन प्राप्त करणाऱ्या शाळांची निवड करण्यात यावी.
- ३) शाळेची संपूर्ण माहिती असलेले स्वतंत्र संकेतस्थळ असणे आवश्यक राहील.
- ४) RTE Act, २००९ मधील तरतुदीप्रमाणे, प्रत्येक शाळेमध्ये शाळा व्यवस्थापन समिती स्थापन करणे बंधनकारक करण्यात येऊन समितीमध्ये (Parent Teacher Association) विद्यार्थ्यांच्या पालकांना पुरेसे प्रतिनिधित्व देणे बंधनकारक राहील.
- ५) एखादा विद्यार्थी शैक्षणिक प्रगतीमध्ये मागे पडत असल्यास, त्या करिता पूर्ण वेळ शिक्षकाची (special educator) नियुक्ती करणे बंधनकारक राहील.
- ६) शाळेने स्वच्छतेबाबतचे सर्व निकष पाळणे बंधनकारक राहील.
- ७) विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीचे मुल्यांकन करण्याकरिता प्रत्येक सहामाहीला विविध स्पर्धाचे आयोजन करणे शाळेस बंधनकारक राहील.
- ८) शालेय शिक्षण विभागामार्फत वेळोवेळी लागू करण्यात येणारे शासन निर्णय/नियम/अटी-शर्तीचे पालन करणे शाळेस बंधनकारक राहील.
- ९) शासनाने निश्चित केलेल्या निकषांची पूर्तता करणाऱ्या पात्र शाळांपैकी, ९० पेक्षा जास्त गुणांकन प्राप्त झालेल्या शाळांना त्यांची क्षमता तसेच इतर बाबी विचारात घेऊन प्रथम टप्प्यात विद्यार्थ्यांचे वाटप करण्यात यावे.
- १०) प्रथम टप्प्यातील विद्यार्थी वाटप झाल्यानंतरही विद्यार्थी शिल्लक राहत असल्यास, पात्र शाळांपैकी, ८० पेक्षा जास्त गुणांकन प्राप्त झालेल्या शाळांना त्यांची क्षमता तसेच इतर बाबी विचारात घेऊन दुसऱ्या टप्प्यात विद्यार्थ्यांचे वाटप करावे व हीच कार्यपद्धती विद्यार्थ्यांचे वाटप पूर्ण होईपर्यंत पुढील टप्प्यापर्यंत (६० गुणांकनापर्यंत) राबवावी.

ब. शासन निर्णय, दिनांक १४.०५.२०२५ मधील परिच्छेद ३ येथे नमूद विद्यार्थीविषयक निकषांव्यतिरिक्त अतिरिक्त निकष:

मान्यताप्राप्त संख्येपेक्षा जास्त अर्ज प्राप्त झाल्यास खालील विद्यार्थ्यांना प्राधान्याने प्रवेश देण्यात यावेत-

- १) आरटीई अंतर्गत अर्ज केलेल्या तथापि निवड न झालेल्या पात्र लाभार्थ्यांची मुले.

- २) दारिद्र्य रेषेखालील विधवा / घटस्फोटीत / निराधार / दिव्यांग / भूमिहीन कुटूंबातील विद्यार्थी.
- ३) इयत्ता दुसरी ते पाचवी पर्यंतच्या विद्यार्थ्यांना त्यांच्या शाळेच्या उपस्थितीच्या आधारे शाळेत प्रवेश प्राधान्याने देण्यात येईल.
- ४) निवड केलेल्या विद्यार्थ्यांचे सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन (Continuous Comprehensive Assessment) करण्यात यावे. (Based on CCA)

३. उपरोक्त परिच्छेद क्र.२ अन्वये अतिरिक्त निकषांचा समावेश करण्यात येत असल्याने शाळांच्या प्रस्तावांच्या छाननीसाठी दिनांक १४.०५.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये स्थापित समितीची पुढीलप्रमाणे पुनर्रचना करण्यात येत आहे:-

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील स्थान
१	संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे	अध्यक्ष
२	श्री. कैलाश राऊत, अध्यक्ष, गोवारी योजना अंमलबजावणी व सनियंत्रण समिती, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
३	सह संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे	सदस्य
४	संबंधित जिल्ह्यातील महिला व बाल विकास अधिकारी (वर्ग-१)	महिला सदस्य
५	कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग	सदस्य
६	शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), जिल्हा परिषद	सदस्य
७	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक), जिल्हा परिषद	सदस्य
८	सहायक संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण (संबंधित जिल्हा)	सदस्य
९	सहायक संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे	सदस्य सचिव

४. “विशेष मागास प्रवर्गातील गोवारी समाजातील विद्यार्थ्यांना इंग्रजी माध्यमाच्या नामांकित निवासी शाळांमध्ये प्रवेश देणे” योजनेतर्गत प्रस्ताव सादर करताना इतर मागास बहुजन कल्याण विभागाच्या क्षेत्रीय यंत्रणेने वरीलप्रमाणे नमूद अतिरिक्त निकष व सुधारीत तरतूदी विचारात घेऊन प्रस्ताव सादर करण्याची कार्यवाही करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेताक २०२५१२०४१२५७०९६८३४ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(साहिल धनवडे)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मंत्री, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग यांचे खाजगी सचिव.
२. सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
८. सर्व जिल्हाधिकारी.
९. मुख्य कार्यकारी अधिकारी (सर्व), जिल्हा परिषद.
१०. सर्व प्रादेशिक उपसंचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण (प्रादेशिक) विभाग.
११. सर्व सहायक संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण.
१२. सर्व कार्यकारी अभियंता (सार्वजनिक बांधकाम विभाग).
१३. सर्व महिला व बाल विकास अधिकारी.
१४. सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक).
१५. कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. निवडनस्ती (योजना-३).